

Gorazd Meško

SOCIALNA KRIMINALNA PREVENCIJA – VIZIJA ALI UTOPIJA?

UVOD

Ko govorimo o primarni prevenciji kriminalitete, imamo v mislih zelo preproste spremembe in ukrepe, kot so npr. arhitektonske izboljšave v okolju, organiziranje prebivalcev soseske za preventivno dejavnost, prepričevanje ljudi za preventivno samovarovanje in različne oblike zastraševanja možnih storilcev kaznivih dejanj. Vsi ti ukrepi vplivajo na kriminaliteto in strah pred njo.

Na področje primarne prevencije kriminalitete spada poleg teh ukrepov tudi socialna prevencija kriminalitete. Socialna prevencija temelji na domnevi, da je mogoče doseči prave spremembe glede kriminalitete le, če odpravimo številne družbene probleme in težave. Zagovorniki socialne prevencije opozarjajo na probleme, kot so družbena neenakost, nizka raven izobrazbe, nezaposlenost, malo možnosti za zaposlovanje, ekonomske in druge oblike revščine in nemoči. Pristaši socialne prevencije tudi kritizirajo večino drugih preventivnih pobud in programov, ker ne morejo odpraviti temeljnih vzrokov kriminalitete in se ukvarjajo le z odpravljanjem simptomov. To pa ima po njihovem mnenju zelo majhno vrednost. Menijo tudi, da je socialna prevencija edina prava primarna prevencija kriminalitete.

V tem prispevku bomo spoznali glavna izhodišča socialne prevencije in socialnopreventivne ukrepe za zmanjšanje kriminalitete. Predstavili bomo glavne postulate socialne prevencije in nekatere razloge za zanemarjanje in neupoštevanje idej socialne prevencije.

KRIMINALITETA KOT DRUŽBENI PROBLEM

Prvi argument socialne kriminalne prevencije je ugotovitev, da kriminaliteta ni enako porazdeljena po vseh delih družbe. Hope (1997) predstavlja rezultate pregledne britanske študije in ugotavlja, da so premoženjska kazniva dejanja koncentrirana na majhnem delu populacije. Ta koncentracija se kaže na različne načine: (1) viktimizacija je bolj značilna za revnejši del populacije in (2) specifična okolja, (3) ne gre le za kraj in vrsto viktimizacije, ampak tudi za večjo frekvenco tega pojava, (4) viktimizacija je disproporcionalno bolj navzoča med predstavniki manjšin, neizobraženimi, nezaposlenimi in ljudmi z manj uglednimi poklici in zaposlitvami (Rosenbaum, 1991; Hope 1997). Problem kriminalitete in strahu pred kriminaliteto je torej problem določenega dela družbe in ne družbe kot celote.

Oglejmo si nekaj glavnih razlogov za koncentracijo kriminalitete v določenih delih družbe. Revščina, pomanjkanje delovnih mest, brezposelnost, slabo plačano in neugledno delo, slabe možnosti za izobraževanje, nerazvitost okolja ipd. vplivajo na pojav kriminalitete v takih okoljih. Vsak od teh dejavnikov vpliva na delovanje in sodelovanje ljudi v soseski in lokalni skupnosti. Tisti, ki nimajo dovolj sredstev, da bi zapustili taka okolja, imajo zelo malo možnosti za preživetje, najpogosteje zaradi ekonomskih in družbenih pritiskov, ki jih zaradi svojega položaja ne morejo uspešno prenašati. To so navadno ljudje na robu družbe, uživalci drog, nezaposleni, storilci kaznivih dejanj, marginalci. V takih okoljih so možnosti za legitimno doseganje razglašanih družbenih vrednot (dobrin) omejene in jih je zelo malo, če sploh kaj. Čim bolj se okolje slabša, bolj ga preostala družba izolira. Za taka okolja so značilne tudi samohra-

nilske družine, prehodnost prebivalcev je velika, parki so zanemarjeni in neurejeni in ponavadi jih zasedajo nasilni mladostniki, okolje je umazano, polno grafitov ipd.

Pomanjkanje služb in možnosti za zaposlovanje sta posebna problema. Rosenbaum (1991) ugotavlja, da je zaposlitev neke vrste nagrada za zaključeno šolanje in kaže na to, da bo posameznik imel sredstva za življenje (in plačeval državni davke). Če pride do kolapsa industrije in podjetij, se te nagrade za zaključeno šolanje pomembno zmanjšajo, ljudje ne dobijo služb in izobrazba nima prave vrednosti. Avtor navaja tudi primer prepodajalca drog, ki zasluži več, kot je prej, ko je bil redno zaposlen. Delal je v podjetju, ki se je obdržalo, plače pa so bile zaradi tega izredno majhne. Ljudje, ki živijo v takih okoljih in nimajo dovolj sredstev za preživetje niti možnosti za primerno, človeka vredno zaposlitev, se preusmerjajo v kriminalno dejavnost, ki prinaša zaslužek (Rosenbaum 1991).

Hagan (1993) imenuje ta pojav družbeno omejevanje. Razmere v takih okoljih zmanjšujejo rast prosocialnih dejavnosti, stališča do konvencionalne kulture se slabšajo, povečuje se prizanesljivost do nezakonitih in antisocialnih dejavnosti. Koncentriranje problemov ustvarja viktimizirajočo kulturo na območju nekdanje tradicionalne skupnosti (Hope 1997).

Spreminjanje trenda negativnih sprememb v soseski zahteva veliko prizadevnost in sposobnost, ki pa ni najbolj značilna za ljudi, ki živijo v teh okoljih. Številni avtorji opozarjajo na pomanjkanje moči za prizadevanja in spreminjanje takih sosesk (Hope 1997; Philips 1991; Sutton 1994). Čeprav se prebivalci takih sosesk zberejo in odločijo za akcijo, imajo malo sredstev in drugih virov, ki bi jim zagotovili podporo širše skupnosti. Hope (1997) poimenuje ta problem *vertikalna integracija*, kar pomeni, da ljudje na takih območjih čakajo na podporo tistih, ki imajo moč. Philips (1991) ugotavlja, da se nemoč ljudi, ki živijo na takih območjih, kaže kot samouresničujoča preokba ali naučena nemoč. Nemoč se pojavi kot rezultat revščine, družbene odtujenosti, pomanjkanja služb, zlorabe drog, slabe izobrazbe, družinskih konfliktov itn. Taka skupnost potrebuje možnosti za zaposlitev, izobraževanje, obnovo zgradb, javnih površin in odpravo drugih okoliščin, ki vplivajo na nemoč prebivalcev (Philips 1991).

Nekateri avtorji poudarjajo tudi odgovornost vlad, da dopuščajo razvoj takih sosesk. Hope

(1997) poudarja, da so »solidarnostna stanovanja« vplivala na koncentracijo problemov na določenih območjih in ustvarjanje kulture geta. Koncentracija ljudi z nizko izobrazbo, slabo plačanimi službami, nezaposlenostjo in različnimi oblikami socialne prikrajšanosti vpliva na spreminjanje vrednot, pogledov na družbo, na delo, izobraževanje, družino, konformnost idr. (Hope 1997; Sampson, Wilson, 1995). Izraz solidarnostna stanovanja sem uporabil zato, ker je britanska vlada pred 20. leti izvajala podobne ukrepe, kot so se na področju reševanje stanovanjske problematike dogajali v Sloveniji. Problematika glede kriminalitete in spremljajoči pojavi na Fužinah, v Novih Jaršah in v Štepanjskem naselju v Ljubljani so podobni tistim v podobnih angleških soseskah, kjer so mestne uprave reševale stanovanjsko problematiko delavcev in drugih, da bi rešile socialne probleme. Danes, ko je veliko ljudi v teh soseskah ostalo brez služb, je zanje značilna visoka stopnja kriminalitete in viktimizacije.

Schwendinger in Schwendinger (1993) poudarjata, da vlade s podpiranjem poslovnih in investicij na globalni ravni zavedno zmanjšujejo možnosti za zaposlovanje in delo ljudi. To pa najbolj občutijo ljudje iz delavskega razreda in nižjih slojev družbe. Avtorja poudarjata, da povečanje davkov in povečanje državnega proračuna najbolj prizadene ljudi iz nižjih družbenih slojev. Socialna politika je pomemben dejavnik, ki najbolj vpliva na življenje ljudi s spodnjega dela družbe, zato pri ustvarjanju te politike ne bi smeli pozabiti na najbolj ranljive dele družbe, dodajata.

Ta razmišljanja pravzaprav sprožajo več vprašanj: Kako izvrševanje zakonov vpliva na kriminaliteto in strah pred njo? Koliko je mogoče pričakovati uspešnost kriminalnopreventivnih programov v takih okoljih? Kako naj bo videti socialna prevencija kriminalitete?

KRITIKA PREVLADUJOČEGA ODZIVA NA KRIMINALITETO

Zagovorniki socialne prevencije kriminalitete očitajo večini kriminalnopreventivnih pobud kratkovidnost in neupoštevanje pomembnih dejavnikov kriminalitete. Rosenbaum (1991) ugotavlja, da je za večino kriminalnopreventivnih politik značilna »vojaška mentaliteta«. Najbolj očiten primer take mentalitete je ameriška vojna proti drogi, ki vsebuje sporočilo o misiji, v kateri je treba premagati

sovražnika, ki ogroža poštene in delovne Američane. V tem primeru gre za boj s simptomi in ne z vzroki resničnih problemov glede droge. Tako vzdušje tudi ustvari dve skupini - »mi« proti »njim« (Sutton 1994). Namesto razmišljanja o vzrokih za uživanje drog se pozornost usmerja na odpravo preprodaje in dosegljivosti drog. Podobno je tudi na področju premoženjskih kaznivih dejanj, kjer se zanemarljivo prizadevanja za odkrivanje vzrokov za to dejavnost, ampak je prizadevanje usmerjeno predvsem v onemogočanje in zapiranje storilcev kaznivih dejanj.

Kriminalnoproventivni programi so le redko usmerjeni k odpravljanju vzrokov kriminalitete, ampak se bolj ukvarjajo z odpravo simptomov. Večina kriminalnoproventivnih programov nima namena kaznovati storilcev kaznivih dejanj, temveč gre predvsem za oteževanje storitev kaznivih dejanj in podobne ukrepe. To pa kaže na usmerjenost k simptomom (Sutton 1994). Tipična primera gradnje t. i. družbe za obzidjem in usmerjanja na storilce, ki so po pravilu tujci, sta sosedsko samovarovanje in patroliranje državljanov. Gre za poudarjanje tujcev kot vira nevarnosti, kar pomeni, da problem kriminalitete leži izven branjene soseske.

Pristaši socialne prevencije menijo, da je izvajanje situacijskih preventivnih ukrepov bistveno lažje, kot pa se celostno lotiti preprečevanja kriminalitete. V okviru kritike poenostavljanja kriminalne prevencije pa pristaši socialne prevencije navajajo štiri glavne probleme.

Eden izmed razlogov je sprejeto prepričanje o storilcih kaznivih dejanj, ki naj bi bili drugačni od večine drugih ljudi. »Oni«, storilci, so slabi, »mi« smo dobri. Takemu prepričanju pa sledi logično odzivanje s kaznovanjem in ukrepi kazenskega pravosodja. Najbolj skrajno stališče te vrste je podpiranje smrtne kazni (Maguire, Pastore 1995). Zaznavanje kriminalitete in povezovanje te z določenimi deli družbe kaže tudi na usmerjanje formalnega nadzorstva le na določene dele populacije. Pripisovanje kriminalitete drugačnim, torej ekonomsko manj sposobnim, manj izobraženim, manj opremljenim za življenje v sodobni družbi tudi vpliva na mišljenje in pripisovanje večje kriminogenosti določenim skupinam ljudi in območjem (Hope 1997; Rosenbaum 1991).

Predstavniki institucij formalnega družbenega nadzorstva ne morejo samo obvladati kriminalitete v sodobni družbi. Javnost pričakuje, da bodo policija, sodišča in zaporji učinkovito obvladali

kriminaliteto, tako kakor so jo v preteklosti. Pa so jo res? Dejansko so ljudje verjeli, da sistem deluje, če že ne drugače, pa tako, da je storilce za nekaj časa umaknil z ulice.

Obstaja tudi trdno prepričanje, da ima družba rehabilitacijsko moč (Andrews *et al.* 1990). To prepričanje je klic k spreminjanju storilcev in ne družbenih razmer. Prestopnik tako postane patološki primer, ki ga je treba obravnavati na poseben način.

Tudi če problem kriminalitete leži v družbi, je lažje s prstom pokazati na posameznika kakor spreminjati družbo.

Socialna prevencija poudarja, da je večina kriminalnoproventivnih pobud zanemarljiva socialno politiko in jasno opredelitev prioritet glede pomoči rizičnim družbenim skupinam. Colvin (1991) in Tonry in Farrington (1995) poudarjajo, da so bili problemi in širše družbene okoliščine v preteklosti zanemarljivi in da je prevencija kriminalitete temeljila predvsem na kratkoročnih, nepovezanih in lokalno usmerjenih pobudah in programih. Gilling (1996) meni, da je to kriminalnoproventivno usmeritev pogojevalo mišljenje, da je preprečevanje kriminalitete izključna prioriteta policijske dejavnosti in drugih institucij formalnega nadzorstva.

SOCIALNA PREVENCIJA IN KRIMINALITETA

Socialne prevencije kriminalitete se je treba lotiti na makro ravni. To pomeni, da je treba odpraviti pogoje, ki vplivajo na kriminaliteto. Problemi, ki jih je treba reševati in odpravljati, so: brezposelnost, slabe možnosti za zaposlovanje, nizka izobrazbena raven, razbite družine, strukturalna neenakost, diskriminacija, razpad in slabitev socializacijskih institucij in vladne pobude, ki škodijo posameznikom in družbenim skupinam. Te ideje niso nove, veliko jih je že bilo na preizkušnji v preteklosti in se dogajajo tudi v sedanosti, čeprav v zelo majhnem obsegu. Pogoj za izvajanje socialne prevencije je preusmeritev družbenih prizadevanj in oblikovanje ustrezne socialne politike.

PRIMER SOCIALNE PREVENCIJE KRIMINALITETE

Nazoren primer socialne prevencije kriminalitete je čikaški projekt, ki sta ga zasnovala Shaw in McKay (1942). Preventivna dejavnost je potekala na območju z veliko kriminalitete v središču Čikaga, ki je bilo označeno kot družbeno dezorganizirano območje. To je pomenilo, da je bilo družbeno nadzorstvo na tem območju zelo šibko in da je bila za območje značilna velika prehodnost prebivalcev. Ta je onemogočala krepitev skupnosti in omogočala kriminalno dejavnost. Taka območja so bila znana kot »šole« za bodoče kriminalce (Cloward, Ohlin 1960).

Prvenstveni cilj čikaškega projekta je bil angažiranje skupnosti, ki bo sama sposobna poskrbeti za svoje probleme. Poleg tega so bila prizadevanja usmerjena v vodenje in podporo skupnosti pri vzpostavljanju socialne kohezije in odgovornosti za skupnost. Od prebivalcev so pričakovali, da bodo sposobni identificirati probleme, predlagati rešitve in tudi izvesti preventivne dejavnosti. Osrednji točki programa sta bili budnost in samooobnova skupnosti. Pri organiziranju skupnosti za samooobnovo sta bili ključni spreminjanje podobe okolja in življenjskih pogojev v skupnosti in dejavno sodelovanje prebivalcev. Poleg izboljšav v okolju pa je projekt vseboval še te ukrepe: omejevanje vstopa mladoletnim osebam v gostinske lokale in igralnice, vzpostavitev skrbi za čisto okolje (komunalna služba), izobraževalni programi in tečaji za priseljence, vzpostavitev sodelovanja med prebivalci, druženje v prostem času in skupno načrtovanje sprememb v okolju. Pomembna sestavina projekta je bila rekreacija, katere namen je bil preusmeriti dejavnost mladih na prosocialno področje in graditi vezi med prebivalci. Poravnava (mediacija) je bila tudi pomembna komponenta tega programa/projekta in je bila namenjena mladim, ki so bili na poti prestopništva, pa tudi tistim, ki so že storili kazniva dejanja.

Projekt je vseboval tudi pomoč mladim in šolam, kjer so pogosto izostajali od pouka. Poleg tega je bila pomoč namenjena tudi nezaposlenim mladim članom prestopniških skupin. Izvajali so tudi program odvracanja mladih od kazenskega postopka. Projekt je vseboval program za zaposlovanje obsojencev po prestani zaporni kazni in različne druge oblike postpenalne pomoči. Ukrepi pričajo o poskusu graditve boljše skupnosti.

Projekt pa ni bil usmerjen le na prestopništvo,

ampak tudi na splošne spremembe v družbi. Kriminaliteta in prestopništvo (število in vrsta kaznivih dejanj in število prestopnikov) sta rabila kot indikatorja, da je v določenih okoljih nekaj narobe z organizacijo skupnosti. Analiza čikaškega projekta je pokazala, da je bila socialna prevencija kriminalitete učinkovita. Razultati namreč kažejo, da se je pomembno zmanjšalo prestopništvo mladih (Schlossman, Sedlak 1983). Ključni mehanizem, ki je vplival na zmanjšanje kriminalitete, pa je ostal kljub številnim analizam projekta neznan.

HIPOTETIČNI MODEL SOCIALNE PREVENCIJE

Iz povedanega je razvidno, da ne moremo govoriti o preprečevanju kriminalitete, ne da bi si prizadevali izboljšati življenjske razmere v skupnosti in spremeniti socialno politiko, ki zmanjšuje trenja in povečuje prikrajšanost najbolj zastavljenih delov prebivalstva.

Colvin (1991) predlaga v razpravo tele socialnoproventivne ukrepe:

- kratkoročni ukrepi za reševanje obstoječe situacije
- nacionalni program za starše in starševstvo
- enotni predšolski izobraževalni program
- razširjene možnosti izobraževanje
- socialne služba kot izvajalka in koordinatorka socialne politike
- izboljšave pogojev v delovnih okoljih
- programi za ekonomsko rast in razširjanje proizvodnje
- ustrezni (progresivni) davčni sistem.

Prvi element Colvinove (1991) socialne prevencije se ukvarja s kratkoročnimi potrebami posameznikov ali skupin. Ukrepi za reševanje obstoječe situacije so ukrepi proti nezaposlenosti, nizkim plačam, brezdostvu in drugim akutnim socialnim problemom. Pri tem je pomembno, da gre za ukrepe, ki imajo tudi dolgoročen učinek. Tukaj ne gre le za dajanje socialnih podpor, pač pa so mišljene podpore tistim, ki so pripravljeni delati in podpore pa služijo kot dodatek k nizkim plačam. To naj bi posameznike motiviralo za reševanje svojih eksistenčnih problemov.

Ideja o učinkovitih programih za starše se dotika številnih področij. Colvin (1991) poudarja ustvarjanje socialnih vezi v družini in prenašanje vrednot na otroke. Vloga družine je izredno pomembna, zato je treba starše usposobiti za star-

ševstvo, da bi družina opravila svoje poslanstvo. Rosenbaum (1991) poudarja, da veliko socialnih politik bolj razbija družine, kakor pa jih povezuje in krepi njeno vzgojno moč. To misel argumentira z ugotovitvijo, da so moški bolje plačani, kar pomeni, da je oče manj časa doma. Zaradi tega so doma ženske in imajo več otrok. Ta položaj je nezavidljiv, saj se otroci ne učijo od očeta, ne učijo se vrednot, veščin in spretnosti, ki jih bodo pozneje potrebovali v življenju. Poleg tega pa vse daljši in »fleksibilni« delavniki povzročajo vse manj druženja družinskih članov med seboj.

Izobraževanje je ključni element socialne prevencije v smislu učenja temeljnih veščin pisanja, branja, računanja in poklicnega usposabljanja. Otroci morajo biti pripravljeni za začetek šolanja in morajo ceniti izobraževanje. V šolah bi morali delati najboljši učitelji, učencem bi morali biti na razpolago najboljši učni pripomočki in materiali in učitelji bi morali vzgojno-izobraževalne vsebine nenehno dopolnjevati in posodabljati. Colvin (1991) in Schwendingerjeva (1993) ugotavljajo, da je treba šolski sistem prilagoditi družbenim in tehnološkim spremembam in pripravljati ljudi za delo v prihodnosti. Šola naj bi bila institucija prihodnosti, ne pa konzervativna in v preteklost usmerjena institucija. Šola naj bi bila tudi mesto, kjer bi se učenci naučili obvladovanja in reševanja konfliktov, si pridobili socialne veščine in spretnosti. Poleg tega ima šola tudi pomembno mesto na področju preprečevanja zlorabe drog. Vsa ta prizadevanja pa terjajo neizmerno energijo vodstva, učiteljev in svetovalnih delavcev na šolah. Pokazatelj o investiranju v šole je razmerje med investiranjem v izvrševanje kazenskih sankcij in v izboljšavo pogojev za delo v šolah.

Izboljšave na področju izobraževanja in usposabljanja nimajo pravega učinka, če jim ne sledijo spremembe na področju zaposlovanja. Schwendingerjeva (1993) menita, da je treba zagotoviti čim več zaposlitev za nedoločen čas za solidno plačo. Ena izmed možnih metod zagotavljanja služb je zaposlovanje ljudi na območjih, kjer živijo. Rosenbaum (1991), Schwendinger in Schwendinger (1993) razmišljajo o zagotavljanju dela v zvezi z obnovo sosek, zdravstveno oskrbo in nego, izobraževanjem ljudi in številnimi drugimi možnostmi, ki zahtevajo izobražene posameznike. Colvin (1991) meni, da bo povečana demokratizacija delovnih možnosti vplivala na razvoj zaposlovalne politike, ki bo bolj usmerjena v zaposlovanje dolgi rok kot pa doseganje dobička v kratkem časovnem

obdobju. To pa bolj vodi v dolgoročne investicije kakor v kratkotrajna prizadevanja, ki vsebujejo izključno interes dobičkonosnosti ob zanemarjanju zaposlenih in njihovih eksistenčnih problemov.

Colvin (1991) predlaga vpeljavo progresivnega davčnega sistema. To ni nova ideja. V državah, kjer imajo tak davčni sistem, tisti, ki imajo več, plačujejo večje davke. V državah, kjer nimajo progresivnega davčnega sistema, pa največ davkov glede na svoje prihodke plačujejo predstavniki srednjega družbenega sloja. Progresivni davčni sistem naj bi odpravil velike razlike med revnimi in bogatimi ter zmanjšal strukturalno neenakost (Hope, 1997). Denar, zbran z davki, pa bi bil namenjen za razvojne programe in socialno pomoč.

Take socialne politike uživajo podporo pri večini ljudi, medtem ko pri nekaterih zbujaajo odpor in sovraštvo, saj so na svoj način radikalne in usmerjene v spreminjanje ugodnih razmer za tiste, ki imajo družbeno in finančno moč. Schwendingerjeva (1993) menita, da bi bilo treba dekriminlizirati droge in sredstva za boj proti drogam nameniti izobraževanju o drogah v šoli in obravnavi zasvojenecv. Menita, da bi taka prizadevanja zmanjšala kriminaliteto v zvezi s preprodajo drog in zmanjšala proračunska sredstva za policijo in pravosodne institucije. V državah, kjer je za zlorabo droge predpisana zaporna kazen, pa bi dekriminlizacija pomenila tudi pomembno zmanjšanje zaporniške populacije.

Socialna prevencija vsebuje številne intervencije, ki jih izvajajo hkrati. Nanizane ideje so paleta medsebojno povezanih ukrepov, ki bi jih bilo mogoče izvajati. S temi ukrepi je zagotovljen posameznikov občutek za odgovornost, ljudje dobijo možnost doseganja izobrazbe, zaposlitve, človeka vredno plačo in gradnjo infrastrukture (fizične in socialne) v soseki, ki podpira medsebojno odvisne družine in posameznike. Odsotnost enega izmed predstavljenih elementov socialne prevencije pomeni manjšo učinkovitost drugih elementov. Primer za to je dobra izobrazba brez možnosti za zaposlitev. Socialna prevencija zahteva družbene spremembe v strukturi, ki spodbuja pojav kriminalitete.

SKLEPNE MISLI

Če so ukrepi socialne prevencije namenjeni reševanju problema kriminalitete (poleg ostalih družbenih problemov), se moramo vprašati, zakaj ti

ukrepi v družbi navadno niso v celoti sprejeti. Navezali bomo nekaj razmišljanj o socialni prevenciji, ki ovirajo njeno izvajanje.

Pomembna sestavina socialne kriminalne prevencije je politična volja. Veliko socialnoproventivnih idej ni bilo uresničenih zaradi interesov družbenih elit. Polet tega socialna kriminalna prevencija ni priljubljena tema desno usmerjenih politikov, ki bolj podpirajo ideje o zapiranju storilcev kaznivih dejanj in onemogočanju/izločanju kriminalcev iz družbe (Gilling 1996). White (1996) poudarja, da je vpliv programov socialne prevencije na politiko pomembnejši od njegovih morebitnih učinkov na reševanje problemov v družbi. Veliko programov tudi ni sprejetih in podprtih zaradi politične etikete (npr. kot liberalni, socialnodemokratski, nacionalistični ... programi).

Drugi problem se nanaša na želje po takojšnjih učinkih in rešitvah problemov. Socialna prevencija si prizadeva k velikim spremembam, ki se bodo poznale šele po nekaj letih (Gilling 1994; Rosenbaum 1991). Poskusi izvajanja socialne prevencije v šestdesetih letih dvajsetega stoletja so se pokazali

kot neuspešni, saj rezultati niso bili takoj vidni. Poleg tega politiki pričakujejo pozitivne spremembe še v času svojega mandata. Nepotrpežljivost in pretirana politična ambicioznost torej ne gresta skupaj s socialno prevencijo.

Tretji problem se nanaša na kritike socialne prevencije, ki menijo, da je socialna prevencija še en utopistični poskus ustvarjanja srečne in zadovoljne družbe. Veliko ljudi namreč verjame, da sta kriminaliteta in nered sestavna dela sodobnih družb in da je samoumevno, da se pojavljata kot problem.

Četrti problem je dvom ali dilema, ali bodo predlagane družbene spremembe res zmanjšale kriminaliteto. Ta dvom in negotovost izhajata iz različnega pojmovanja vzrokov kriminalitete (Gilling 1994). K temu sodi še prepričanje, da je treba storilce kaznovati, ne pa spreminjati družbe zaradi nekaj posameznikov, ki se niso sposobni prilagoditi (Rosenbaum 1991). Pristaši te miselnosti menijo, da vzroki kriminalitete ne ležijo v družbeni strukturi, ampak v posamezniku.

LITERATURA

- ANDREWS, D. A., ZINGER, R. D., HOGE, R. D., GENDREAU, P., CULLEN, F. T. (1990), Does Correctional Treatment Work? A Clinically Relevant and Psychologically Informed Meta-analysis. *Criminology*, 28, 3: 369-404.
- CLOWARD, O., OHLIN, L. (1960), *Delinquency and Opportunity: A Theory of Delinquent Gangs*. New York: Free Press.
- COLVIN, M. (1991), Crime and Social Reproduction: A Response to the Call for "Outrageous" Proposals. *Crime and Delinquency*, 7, 4: 436-448.
- GILLING, D. (1994), Multi-agency Crime Prevention in Britain: The Problem of Combining Situational and Social Strategies. V: CLARKE, R.V. (ur.), *Crime Prevention Studies*. Monsey, New York: Criminal Justice Press.
- (1996), Problems with the Problem-oriented Approach. V: HOMEL, R. (ur.), *The Politics and Practice of Situational Crime Prevention*. Monsey, New York: Criminal Justice Press.
- HAGAN, J. (1993). The Social Embeddedness of Crime and Unemployment. *Criminology*, 31, 4: 346-491.
- HOPE, T. (1997). Inequality and the Future of Community Crime Prevention. V: LAB, S (ur.), *Crime prevention at a Crossroads*. Cincinnati: Anderson Publishing.
- MAGUIRE, K., PASTORE, A. L. (1995), *Sourcebook of Criminal Justice Statistics: 1994*. Washington: National Institute on Drug Abuse.
- PHILIPS, M. B. (1991), A Hedgehog Proposal. *Crime and Delinquency*, s. 555-574.
- ROSENBAUM, D. P. (1991), The Pursuit of "Justice" in the United States: A Policy Lesson on Crime and Drugs. V: LOREE, D. J., WALKER, R. W. (ur.), *Community Crime Prevention: Shaping the Future*. Ottawa: Royal Canadian Mounted Police.
- SAMPSON, R. J., WILSON, W. J. (1995), Toward a Theory of Race, Crime and Urban Inequality. V: HAGAN, J., PETERSON, R. D. (ur.), *Crime and Inequality*. Stanford: Stanford University Press.
- SCHLOSSMAN, S., SEDLAK, M. (1983), *The Chicago Area Project Revisited*. Santa Monica: Rand.
- SHAW, C. R., MCKAY, H. D. (1942), *Juvenile Delinquency in Urban Areas*. Chicago: University of Chicago Press.
- SCHWENDINGER, H., SCHWENDINGER, J. (1993), Giving Crime Prevention Top Priority. *Crime and Delinquency*, 39, 4: 425-446.
- SUTTON, A. (1994), Crime Prevention: Promise or Threat? *Australian and New Zealand Journal of Criminology*, 27, 1: 741-746.
- TONRY, M., FARRINGTON, D. P. (1995), *Building a Safer Society: Strategic Approaches to Crime Prevention*. Chicago: University of Chicago Press.
- WHITE, R. (1996), Situating Crime Prevention: Models, Methods and Political Perspectives. V: HOMEL, R. (ur.), *The Politics and Practice of Situational Crime Prevention*, Monsey, New York: Criminal Justice Press.